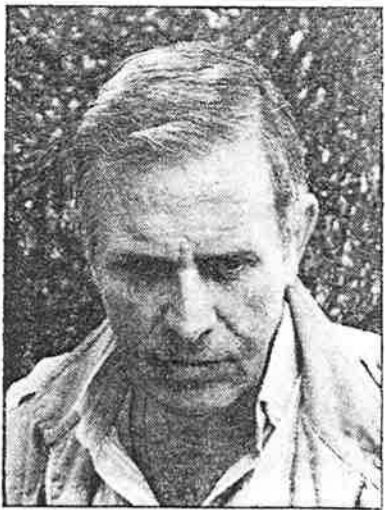

ispod naslova
trebali su biti stihovi →

Dugački, sivi kadrovi
Tužno
pepešasto sivilo

IZ MEDOVNE KNIJE
ČIŠĆENJE HRANA

■ OTVORENO PISMO VI ŠKRABALU, HRVATSKOME
FILMSKOM UGLEDNIKU, PIŠE IVAN MARTINAC

Sivilo

■ Ako ste Vi bili za film, a drugi nisu, zašto niste prosvjedovali sa saborske govornice, po novinama. Ako, pak, niste bili za FILM, nego za VIDEO, kako ste mogli primati plaću ministra za FILM?! Niste, valjda mislili da ste ministar za VIDEO!

Gospodine,

Znao sam da ste bili pomoćnik ministra Vlatka Pavletića u Vladi Franje Gregurića i zagovaratelj međunarodne filmske smotre u Puli, ali priznajem da sam tek nedavno, iz Vašega razgovora s Juricom Pavičićem za Slobodnu Dalmaciju, doznao da ste i predsjednik Društva filmskih kritičara, tvorac DANA HRVATSKOG FILMA (ovakvih kakvi jesu), njihov vjerni promicatelj te, po svemu sudeći, jedan od supervizora sintagme HRVATSKI MLADI FILM.

Uglavnom, kada se sve zbroji i tomu doda Vaš posao, tj. izborni položaj saborskoga zastupnika, rezultat čini moju tvrdnju — da ste hrvatski filmski uglednik — posve primjerenom. Bilo kako bilo, svaka Vaša funkcija (u bliskoj prošlosti i sadašnjosti) zaslužuje poosobljenje, što znači da ću morati, glede svih Vaših djelatnosti, postaviti nekoliko pitanja.

Dakle, kao bivšega pomoćnika ministra, pitam Vas:

Jeste li svojedobno pročitali moj tekst ZAŠTO SE BORIMO? sastavljen od pisama Vlatku Pavletiću, tada već umjetničkome direktoru Jadran-filma, i Ivanu Aralici, predsjedniku Vijeća za strategiju razvitka Hrvatske? Pisma sam prvo uputio na kućne adrese u veljači i ožujku, držeći to dostatnim, a zatim sam ih i objelodanio u Nedjeljnoj Dalmaciji od 21. srpnja 1993. Radi čitatelja ponovit ću ključne ulomke. „Ljubo Sikić i mnogi drugi (iz Društva) nariču za cjelovečernjim igranim filmovima. Kažu da su ih Srbi od početka rata realizirali više od dvadeset. Ne zavidim Srbima na tim filmovima. Ja im zavidim na dokumentarnom materijalu snimljenom u Vukovaru. I mi smo tamo trebali imati svoje filmske kamere. I ne samo tamo... Vidite li, štovani gospodine, kako se povijest, barem na ovim prostorima, ruga. Oja Kodar (Palinkaš) režira scene iz Domovinskog rata, a mladi snimatelji ginu s videokamerama u rukama. Koga optužiti za sabotazu? Zašto HTV, Ministarstvo kulture i Jadran-film nisu osigurali Arriflex ili Bolex kamere i umkher ili negativ filmsku vrpču? Molim Vas, gospodine Pavletiću, razgovarajte i s Predsjednikom ako treba. Neka se barem snimi oslobođenje Hrvatske i rat u Herceg-Bosni... Zamislite kako bi fantastično bilo (ovo je iz pisma Aralici) da je Hrvatska imala dugometražni dokumentarni film na Berlinskom festivalu. Ili da ga ima — za Cannes. Video nije FILM. To je drukčiji, nesavršeniji i prolazniji medij.“

Vjerujte mi, gospodine Škrabalo, nisam se osjećao ugodno. Budući da sam ocrnio tri važne državne institucije, pripremao sam odgovore na žučljiva reagiranja raznoraznih „jurišnika“ i obranu — za sud. Ma kakav sud. Kakva reagiranja. Ništa!!!

Tek 22. prosinca 1994. (nakon 17 mjeseci) Predsjednik je Republike, govoreći o stanju hrvatske države i nacije u Saboru, rekao: „Ne začuđuje me što smo u ovim ratnim godinama snimili mali broj dugometražnih filmova. Međutim, ne može se opravdati podbacač u opsežnom i autentičnom dokumentiranju Domovinskoga rata.“

Netko mu je, čini se, ispriopjevio djelić mojih filipika protiv videa u ratnim uvjetima, posebice na vojištu.

■ „Mladoturci“ filmske kritike

Nego, vratimo se na početak. Jeste li ili niste pročitali ZAŠTO SE BORIMO? Ako jeste, jeste li osnovnu ideju podržali i promicali, ili... recimo to izravnije i nevezano za moj tekst. Jeste li se, u jeku rata, kao pomoćnik ministra Pavletića i ministar za film, zauzimali za 16 mm filmsku vrpču, ili za video?

Dajte, pokušajte svoj stav razjasniti općinstvu. Meni se, inače, kada god razmišljam o tome, stvori kaos u glavi. Recimo, ako ste Vi bili za FILM, a drugi (Pavletić, Vrdoljak, Zdravko Mihalić) nisu, zašto niste prosvjedovali sa saborske govornice, po novinama. Ako, pak, niste bili za FILM (da se razumijemo, govorim o ratištima i stratištima), nego za VIDEO, kako ste mogli primati plaću ministra za FILM. Niste valjda mislili da ste ministar za VIDEO. A ako ste, ipak, bili za FILM (teško mi je pretpostaviti da niste), otkud Vam ideja za onakav MISCHUNG filma i videa nazvan DANI HRVATSKOG FILMA, gdje su mrvice filma gotovo zatrpane lavinom videa. Vidite i sami — čisti kaos.

Na ovom mjestu logično je da se upitate — zašto Vas ranije nisam prozvao? Pa nisam, jednostavno zato jer sam bio uvjeren da je sve to smislio Antun Vrdoljak, tko zna iz kojih razloga. Međutim, onomad u Splitu, Hrvoje Turković, ne znajući kudim li ili hvalim DANE, izjavljuje da je on najzaslužniji za preplitanje filma i videa. Pavičić tvrdi da ste to Vi. A zapravo ste svi vi — ministri, ministri, televizijski uglednici, profesori filma, producenti i njihovi savjetnici — jednako zaslužni, tj. krivi. Svi ste krivi, a osobito „mladoturci“ filmske kritike, za ovu Krleža bi rekao — magarečinu.

Sada, nakon posljednjih DANA, jedan od tih kritičara /Jurica Pavičić/ pere ruke. Kaže da bi dosljednom izvjestitelju dostojale samo dvije riječi: neizrecivo loše. Kaže — loše, a ne zna zašto. Ne zna uzrok. Još uvijek ne razlikuje film od videa. Ni na 26. reviji hrvatskog filmskog i video stvaralaštva, održanoj u Splitu u studenom 94., službeni žiri /Pavičić, Turković, Dario Marković / nije razlikovao ta dva medija. Dodijelio je, na primjer, srebrnu plaketu za film Milan Bukovcu za MULTIPLIKATION, iako to djelo s filmom nema nikakve veze. Ja sam ga, tom prilikom, neslužbeno nagradio prvom nagradom za video. Ta ne mogu se miješati kruške i jabuke. Na DANIMA je, po drugi put, nagrađen za film Kakva užasna zbrka. Tragikomedija.

■ Dvije stotine! Filmova!

Čudi me, ipak, da se Vi, čvršće i dosljednije od Vaših pitomaca, držite za truli rukohvat na stubištu bez cilja. 14. ožujka u Slobodnoj Dalmaciji izjavljujete da koncepcije DANA /po kojoj su različiti mediji u istoj košari/ ima smisla, a da će vrijeme pokazati hoće li se oni

odvojiti u posebne smotre.

Na kraju sam daha, ali pokušat ću još jednom zorno ilustrirati koliko je to besmisleno i kakav ste otrov posijali u hrvatske filmske brazde. Vidite, gospodine Škrabalo, samozatajni se Branko Lentić, umirovljeni redatelj HTV-a, ne bi, bez Vašega izuma, ni u snu, a nekmoli na stranicama Globusa, hvalio — da je režirao 200 dokumentarnih filmova. Gospodine Bože! Dvije stotine! Filmova!!

Nije sve ovo lako podnijeti. Nije lako podnijeti Petra Krelju, dok za „okruglim stolovima“ gura eksperimentalni film, koji se poglavito temelji na zaljepcima i fotografijama, u naručje videa, koji nema ni zaljepaka ni fotograma. Ako nastavi tim smjerom, uskoro će gurati i crtani. A da se sám odrekne filmske vrpce za svoje dokumentarne „epopeje“ ne pada mu na pamet. A mogao bi, mirna srca. Eto, Lukas Nola, koji još ni metar tridesetpetice nije provukao kroz prste, izjavljuje, poslije druge velike nagrade na DANIMA, da će to vjerojatno doživjeti dogodne. Dajte, napravite u Zagrebu filmsku smotru /za super 8, 16 i 35 mm/, videosmotru /ako baš hoćete/ i međunarodnu filmsku smotru u Puli. Toliko o tome.

Kao predsjednika Društva filmskih kritičara, pitam Vas:

Zašto ste odredili da žiri DANA mora biti sastavljen isključivo od filmskih kritičara? Mnogi bi dali predost filmskim autorima. No, ako ste već tako odredili, zašto ne zovete sve filmske kritičare? Mene je Sekcija filmskih kritičara i publicista Splita izabrala za počasnog člana 1980. Zar je tu odluku trebalo ratificirati? Je li ilegalna? Zašto? Pišem filmske kritike od prosinca 58. Ima li to za Vas ikakva značenja? I znači li Vam išta to da su mladi filmski kritičari uglavnom neznalice.

■ Svemir i bicikl

Shvaćate li uopće da je svaki stručnjak u svakoj profesiji, potreban Hrvatskoj, a da je svaka neznalica, od 17. 8. 1990. i neznalica i saboter? Umoran sam, umorniiji nego onda kada sam u kolovozu 93. pisao o solidarnosti u Hrvata.

Ivo Malec, veliki hrvatski skladatelj, govoreći o neizvođenju svojih skladbi u Zagrebu, kaže: „Ja nemam pravo suditi je li to šteta... Kakvu će glazbu Hrvatska imati? Kakvu sama izabere!“

Ne bih se složio s tim uljudnim rečenicama. Potpuno sam svjestan da Hrvatska, od Matoša do Maleca, nikada ništa nije birala, niti će ikada birati. Drugi biraju za nju, a Vi ste, Škrabalo, bez ikakve sumnje, jedan od onih koji biraju, podržavaju biranje /takvo — kakvo je/ ili su čak u Odboru za zbrajanje glasova. I na kraju, kao saborskoga zastupnika, neću Vas ništa pitati, nego zamoliti da pomognete ministru Vitezu, ali ne na način Zvonimira Berkovića, koji mu „pomaganjem“ i „hvaljenjem“ priteže uzao oko vrata. Pomognite mu, ako možete, jer taj čovjek /Zlatko Vitez/ zna barem dvije stvari. Da Jadran-film ne treba privatizirati i da hrvatsko dugometražno filmsko djelo ne smije stajati više od 300.000 DEM. S tim se novcem ne mogu snimati ODISEJE U SVEMIRU, ali mogu KRADJIVCI BICIKLA